

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע נופות**

450

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 0732-776776 03-6777779 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

"אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו"

כיצד מגלים את הנסתרות?

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

שם ברבינו יונה; 'הלא בכל המדות הטובות והישרות יש לאדם להדבק בהם, אלא ר"ל; להדבק במדה אחת להיות שלם בה, כי טוב לאדם לאחוז במדה אחת בשלמות ונקל אליו להשיג ממנה אל כל המדות החשובות, מהיות בו כמה מדות ואיננו שלם באחת מהן'. עיקר העבודה היא השלמות ולכן דרך העבודה לבחור מדה אחת ולשאוף לתקן אותה בשלמות וממנה יגיע לתקון שאר המדות, כי כל המדות קשורים אחד בחבירו והשלם במדה אחת ממילא תיקן אף שאר המדות.

מדת הגאווה היא המפתח לכל המדות ואף מדות שלכאורה נראה שאין להם קשר למדת הגאווה, מכל מקום בהתבוננות נראה שכולם קשורים יחדיו, למשל; 'אהבת הבריות' שבפשוטו מדה שונה היא, מכל מקום תלויה וכרוכה היא בגאווה, שהמתגאה קרוב לשנאת הבריות, שהרי ה'בעל גאווה' מחשיב רק את עצמו ומבטל את זולתו ולכן יביאהו לידי שנאת הבריות ואילו העניו השפל המבטל את עצמו, יתכן שיוכל לאהוב את הבריות, כי בעצם מונח בטבע האדם אהבת הבריות ורק הגאווה ואהבת עצמו מפריעה לכך. וכמו כן מדת רע עין שהיא מדת האכזריות, אף שמדה נפרדת היא, מ"מ הגאווה מחזקת את האכזריות שהמתגאה אינו מתחשב בזולתו ואינו מתייחס

המשך בעמ' 2 <<<

מסוגל להיות קרוב להשי"ת ועלינו לבדוק עצמנו האם זיכנו את גופנו והרי כל הלאוין שבלב, כחסרון השגחה ובטחון הם נוגעים לגוף וכן מדות רעות כגאווה שהיא אבי אבות הטומאה; "תועבת ה' פל גבה לב" ('משלי' טז). מי יכול להעיד על עצמו שהשלים עבודתו בזאת וכל שלא זיכך את גופו בזה בודאי אין לו מקום להתקרבות להשי"ת.

ולפי זה מובן מאד גודל חובת העבודה המוטלת עלינו להשמר מהחטא ולהחליש מעט את היצר הרע, לרכוש בלבבנו נטיה לצד הטוב ורק בדרך זה נזכה להזדכך ואם לא נתיגע בעבודת הזיכוך הרי כל יום שעובר הגוף והנפש מתקלקלים יותר, שהרי; הקנאה התאוה והכבוד שולטים באדם, הקנאה והגאווה פועלים פעולתם ולכן יורדים הנפש והגוף ממעלתם. וא"כ עלינו למצוא עצות ותחבולות היאך נוכל לזכך את גופנו ונפשנו ומבלעדי זאת אין תקוה כלל לאדם שיגיע לשלמות. וכיון שעיקר העבודה לתקן ולזכך את החומר הגופני, א"כ צריך לבקש דרך בעבודה שבו יושלם זיכוך החומר ועיקר העבודה צריכה להיות בתיקון המדות שהם התאוות הנובעות מהחומר, אז יזדכך גופו ונפשו תהיה נקיה וזכה כבתחילה ועל גופו ישכון אור זרוע לעולם.

איתא; 'צאו וראו איזה דרך ישראל שידבק בה האדם' ('אבות' ב) ועיין

'בענין טומאת מת ואיסור כהנים ליטמא למתים, בהפרד מעליו צורת הנפש החיה הטובה וישאר הוא לבדו, שגם הוא בשר פחות וגרוע ומשתוקק אל הרעות וגם ראוי שיטמא כל סביביו, דכל זמן שלא זיכך את גופו הרי הגוף נשאר בטומאה, אבל הצדיקים אינם מטמאים משום שגופם טהור ונקי ולא החטא נפשם ועל כן תיטהר נפשם בנשיקה ועל גיום ישכון אור זרוע לעולם' ('החינוך' רסג).

ומה שאין הגוף מטמא בחיים, יש לומר; שכיון שהגוף מחובר עדיין לנפש והנפש הוא חלק אלוה ממעל לכן לא תיתכן בו הטומאה, שהנפש מונעת את הטומאה. והסבא מקעלם ז"ל היה מבאר; שכל זמן שהנפש מחובר לגוף ויתכן שישוב בתשובה ויזכך את גופו ונפשו, לכן אף שעדיין לא עומד במדריגת הזיכוך, מכל מקום אינו מטמא שהרי ראוי עדיין לזכך את נפשו ועל כן הכהנים שהם משרתי ה' וקרובים אליו אסור להם ליגע במת, שההתקרבות לגוף של בעל עבירה מזיקה וזה יסוד איסור טומאת הכהנים.

ומעתה אם משרתי ה' אסור להם להתקרב לטומאה, משום שהטומאה מזקת והקרוב לטומאה נעשה טמא, א"כ ודאי שהקב"ה בעצמו אינו מתקרב לטומאה ונמצא שכל שלא זיכך את גופו ועוד שהזיק את הנפש ודאי שאינו

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

>>> המשך מעמ' 1

אליהם ולכן מדת האכזריות שבו נותנת פריה וכן מדת התאוה קשורה וכרוכה בגאווה, שהמתגאה ומחשיב עצמו אינו מסתפק במה שיש לו ומתאוה ושואף להשיג את העולם כולו שהכל מגיע לו, אבל השפל והעניו אף שמתאוה מ"מ תאותו מועטת, שאין התאוה דוחקת בו להשלים תאותו. והיינו דאמר ר' יוחנן בן זכאי: "איזה דרך ישרה שיבחר בה האדם", שחייב לבקש מדה אחת שבה יגיע לשלמות ועל ידי זה יתקן שאר מדותיו.

ר' אליעזר אומר: "עין טובה" ופירש הרמב"ם: **'ההסתפקות במה שיש לאדם והיא ממעלות המדות'**. ורבינו יונה פירש: **'מדת הנדיבות'**. הרי שביקשו חז"ל עצות ודרכים היאך לתקן את החומר ולהגיע לשלמות. **'אמר להם: "צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם"**, שכשם שצריך האדם לבקש עצות ודרכים בעשיית הטוב, כן חייב לבקש דרכים בסור מרע ורק בדרכי העבודה הללו יזכה להגיע לשלמות.

כתב הרמח"ל: 'שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' (מסילות ישרים). עיקר בריאת האדם לא נברא עבור העוה"ז אלא עבור חיי העוה"ב וכאשר יכיר בזאת אזי כל הקנאה התאוה והכבוד הממלאים את כל שאיפותיו ותקוותיו יתמעטו, שהסיבה לכל המדות נובעת מחמת שאיפת העוה"ז הממלאת את חיינו ובזמננו השאיפה לעוה"ז ממלאת את כל מושגנו והבנתנו ואיננו יודעים כי השאיפה לעוה"ז היא אם כל חטאת וכל השואף לעוה"ז יקבל רק העוה"ז. **'ומשלם לשנאיו אל פניו להאכידו'** (דברים ז י).

ואל נשלה את עצמנו ששאיפתנו לעוה"ז היא כדי לקיים מצות ולעסוק בתורה כדי שנוזכר לעוה"ב, הנה כאשר עובר על אחד מאתנו יום בביטול תורה או כשלא התפלל כראוי, האם שמים אנו לבנו לזאת? האם מפריע זאת לנו מאכילת פת שחרית כראוי? ואילו בעת שיפסיד אדם מעט מממונו או יתבזה מעט, הלא לא ניתן מנוח לנפשנו ואיננו יכולים לשכוח זאת, מזה ראייה מוכחת מה היא עיקר שאיפתנו ומאוינו, קרוב הוא בפייהם ורחוק מכליותיהם וכיון שעיקר השלמות היא בלב ובכליות, נמצא שרחוקים אנו מאד מאהבת העוה"ב.

ונראה עוד; האם בשומענו היום דברי הרמב"ן שגוף האדם הוא טומאה, או בשומענו ש; 'תועבת ה' כל גבה לב', האם יחד לבבנו והאם ישתנה מעתה כל מהלך חיינו, אין זאת אלא כי כל הענינים הנ"ל אינם נוגעים לנו, משום ששאיפתנו

רק לחיי העוה"ז ולכן קרובים אנו לכל המדות הרעות שיסוד הכל שייך לשאיפת העוה"ז. וכאשר נדע שהכל נתון בערבון, בודאי שישתנה כל מהלך חיינו ושאיפתנו. **וזאת עלינו לדעת יסוד גדול בדרכי העבודה; שאף האדם הגדול ביותר כאשר תתגנב בקרבו איזה נגיעה קלה שבקלות, יתכן שכל מעשיו יודרכו ע"י נגיעה זו וכשם שהקפידה תורה על הדין שלא תתערב בו נגיעה כל שהיא שעל ידה יפסל לדין, שנאמר: "כי השחך וענר פקחים ויסלף דברי צדיקים" (שמות' כג ח) כן אף בשעה שיש לאדם נגיעה למדות וכדומה ודאי שהתשוקה לנגיעה תכוון את כל מעשיו וכל פעולותיו ינבעו מכוח הנגיעה ובעצמו לא יבין ולא יכיר בזאת.**

מובא בספר העיקרים; 'וכבר אמרו על אחד מן החכמים האחרונים; שבא אליו לסטים מזויין ובעל עבירות ואמר לו: "אני רוצה לשוב בתשובה ולשמור מצות הש"ת אלא שאיני יכול להעמיס על עצמי רבוי המצות שבתורה כי לא אוכל שאת המשא ההוא". ואמר לו החכם: "תקבל עליך דבר אחד בלבד לשמרו כראוי?" ואמר לו: "הן". אמר לו החכם: "א"כ קבל עליך לומר האמת מכאן ואילך" וקבל עליו והלך לדרכו לימים היה הולך אותו הליסטים ללסטים איש אחד ולהרגו ופגע בו איש אחד אמר לו: "היכן אתה הולך?" ונזכר אותו הליסטים מה שקבל עליו לומר אמת וספר לאיש ההוא להיכן היה הולך וכן פגע בו איש אחר ושאל לו: "להיכן היה הולך?" וספר לו. מיד הרהר אותו הליסטים בלבו; אלו השנים יהיו עלי עדים ויהרגוני וכן אירע לו פעמים רבות בכל מה שהיה רוצה לעשות עד שנמנע בעבור זה ממעשיו הרעים' (העיקרים' ג ל).

והיינו; כנתבאר; שכל התורה קשורה אחד בחבירו ולכך כשמקבל עליו פרט אחד בשלמות ממנו יגיע לשמירת התורה כולה ומזה נבוא להתרחקות הקנאה התאוה והכבוד. וכן כל הכפירה הנמצאת בעולמנו, אינה נובעת מהשכלה אלא כולה קשורה בתאוה וסכלות ואהבת חיי העוה"ז וכמ"ש; **'בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגיא' (סוטה' מט). ולכן כאשר נדע חובתנו בעולמנו נגיע לשלמות האמתית ונכיר שעיקר המטרה היא עבודת הנפש. ('אור יחזקאל').**

"אמר אל הפקנים בני אהרן ואמרם אלהם לנפש לא ישמא פעמינו" (ויקרא' כא א).

'העליונים שאין בהם יצה"ר אמירה אחת דיה להם, שנא'; 'בגזרת עירון

פתגמא ומאמר קדישין שאלתא" (דניאל' ד יד) אבל התחתונים יש בהם יצר הרע הלואי לשתי אמירות יעמדו, הה"ד; "אמר אל הפקנים... ואמרם אלהם" (י"לקו"ש' ויקרא' כא) שתי האמירות הנזכרות, הן שני סוגים של אמירות. והוא על פי מה שכתב רבנו יונה; **"לדעת חקמה ומוסר" (משלי' א ב) 'כשרון המעשה ועזיבת העבירות יקרא חכמה, לאחר שילמוד וידע המצוות ומה הן העבירות, צריך שילמוד גנות העבירות והאבדון הנמצא בהן, להרחיק נפשו מהן ולהוכיח עצמו בזכרון העונשים וזאת הידיעה תקרא מוסר' (שערי תשובה' ג א).**

ולכן תורתנו הקדושה מלבד שהיא מלאה עצם ידיעות המצוות והעבירות, מה שמחויבים לעשות ומה שמוזהרים להמנע מלעשות, הרי כיון שידיעות אלו אינן מספיקות לאדם מחמת יצר הרע שיש בו ונפשו מתאוה וחושקת אל התאוה ומתעצלת ומתרפה לעשות הטוב. ולכן התורה מאיימת תמיד גם מפני העונשים וזוהי הנקודה המוסרית באומרם והלואי לשתי אמירות יעמדו, לומר גם האמירה של עצם המצוה וגם באזהרה מפני העונש. **"לפני ענר לא תתן מכשול ונראת מאלקוד" (ויקרא' יט יד). 'לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו; אל תאמר: "מכור שדך וקח לך חמור" ואתה עוקף עליו ונוטלה הימנו, לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה טובה או לרעה ויכול להשמט ולומר לטובה נתכוונתי, לפיכך נאמר בו; "ונראת מאלקוד" המכיר מחשבותיך' (רש"י).**

"מפני שיבה תקום והנרתק פני זמן" (שם' לב) 'יכול יעצום עיניו כמי שלא ראהו לכך נאמר; 'ונראת מאלקוד', שהרי זה דבר המסור ללבו של עושהו' (רש"י). 'לא תרדה בו פקדון ונראת מאלקוד" (ויקרא' כה מג). 'ובעבד עברי הנמכר לישראל ומלאכה שלא לצורך כדי לענותו, אל תאמר לו: "החם לי את הכוס והוא אינו צריך, עדור תחת הגפן עד שאבוא", שמא תאמר אין מכיר בדבר אם לצורך או לא ואומר אני לו שהוא לצורך, הרי הדבר הזה מסור ללבו לכך נאמר; 'ונראת' (רש"י).

ויש בכל אלה הענינים מקום להתבונן; אל מי התורה מדברת, אם למי שאינו ירא שמים והוא רוצה להונות את רעהו, או לרדות בפרך בעבדו העברי, או ליעיץ בכונה עצה שאינה טובה, מה יועיל לאיש כזה אם התורה תוסיף לומר לו; "ונראת מאלקוד", כשם שאינו ירא מן האזהרה והלאו, אינו ירא גם מהנאמר;

גנזי המלך דברים הטעונים גיזה גנזי המלך דברים הטעונים גיזה

"נְרָאָתְךָ" ואם התורה מדברת למי שהוא חרד לדבר ה' הרי מספיקה האזהרה בלבד?

ולענ"ד יש בזה ענין עמוק מאד; אין המדובר באדם היודע בעצמו כי כוונתו להונות את חבריו, או שרואה את החכם בא ועושה עצמו כאילו אינו רואה, או יודע שמתכוון בלבו לתת עצה שאינה הוגנת למי שמתיעץ עמו אם למכור השדה ולקחת חמור וכוונתו לקחת ממנו השדה. **ואם ישאלוהו:** "איך אתה עושה דברים כאלו, הוא יצטדק בפניהם כי אך לטובה נתכוונתי, בשביל אדם כזה לא תועיל אף האזהרה; **"נְרָאָתְךָ מְאֻלָּקִיד"** כי הרי איננו ירא".

אבל העומק בזה; שהנגיעה מעוררת עיניו של אדם ואם הוא חומד את שדהו של חבריו, יטעה את נפשו כי באמת כוונתו לטובה. וכן הרצון לצער את חבריו יטעהו שלא ירגיש בכך וידמה לו כאילו באמת אינו מתכוין כלום. ולא רק כלפי אחרים הוא יכול להתייפות ולהצטדק בפניהם שכונתו לטובה, אלא הוא יטעה גם את עצמו ויחשוב בלבו הרי כוונתי היא טובה ולא יבחין בשקר הטמון בתוך לבו. לאיש כזה נתנה תורתנו הקדושה עצה נפלאה, כיצד עליו לרדת לעומק כוחות הנפש ולהבחין בנגיעה הטמונה ועל זה **נאמר:** **"נְרָאָתְךָ מְאֻלָּקִיד"**, כלומר; שאין די בידיעה בלבד שאסור לעשות את העבירה,

מאחר שהוא טועה ואינו מרגיש את כוונתו הרעה הנסתרה, אלא על מנת להכיר את פנימיותו העמוקה, מוכרח האדם להזקק למחשבות מיוחדות חשבוניות היראה. ורק מחשבות היראה בכוחן לגלות לו את מצפון לבבו ולחשוף את הנסתרות, שיתחיל להרגיש אם אמנם כונתו לטובה או לא, זהו מה שאמרו לנו וכל דבר המסור ללב, שרק הלב היודע אם לעקל אם לעקלקלות **נאמר בהם:** **"נְרָאָתְךָ"**, נלמד מזה חובת לימוד המוסר, משום שעל ידי לימוד המוסר מסוגל האדם להיכנס לתוך מצפונו לבבו, להרגיש מה שיש בו באמת ולא להטעות את עצמו. **(הגיוני מוסר' ג).** ■

העצמאות היהודית

בימים אלו של 'בין פסח לעצרת' נזכיר דבר תורה נפלא שאמר הרה"ג ר' יהודה צדקה זצ"ל ראש ישיבת 'פורת יוסף'; חכמנו מספרים על התנא האלוקי רבי יהודה ברבי אלעאי; שלא היה יכול לשתות יין ואת מעט היין שבקידוש והבדלה עוד סבל אבל בפסח שהוצרך לשתות ארבע כוסות חבש את צדעיו בכאב ראש עצום מפסח ועד עצרת ('נדרים' מט:). **שאל מורנו זצ"ל:** "היכן מצינו כאב ראש הנמשך חמישים יום עד חג השבועות?"

והשיב: "ידוע שארבע כוסות נתקנו כנגד ארבע לשונות של גאולה המנויים בכתוב; **"והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצילתי אתכם מעבדתם ונצילתי אתכם בפרוע נטויה ובפשטים גדלים. ונלקחתי אתכם לי' לעם נהייתי לכם לאלקים"** ('שמות' ו 1) והנה, שלוש הלשונות הראשונות עניינן היציאה משעבוד מצרים והעבודה הקשה והן נתקמו במלואן בליל הסדר בעת היציאה ממצרים לחירות עולם, **אבל הלשון הרביעית;** **"וְנִלְקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי"**

לְעַם נְהִייתִי לְכֶם לְאֱלֹקִים" זו לא נתקמה עד מתן תורה במעמד בו היינו לעם ה'. שלב זה של יציאה מעבודות ומשעבוד השלב הקל הוא אבל ההגעה אל הגאולה הרוחנית בבחינת 'כאב ראש' היא וכרוכה במאמץ עקבי ובלתי פוסק של חמישים ימי ספירת העומר. **וסיים מורנו זצ"ל:** "הכל שמחים על הקמת מדינת ישראל וחידוש עצמאותה אך מעטים המכירים בכך **שהעיקר עוד לפנינו;** הקניית צביון יהודי שורשי למדינת היהודים והשבת העטרה ליושנה". ■

עבודת המידות

בימי אברכותו השב הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל להיות 'צדיק נסתר', לשם כך שינן את הש"ס בעל פה ולמד אומנות להיות נגר כדי שיוכל ללמוד תוך כדי עבודה **כפי שדרש מתלמידיו; 'להשוב בדברי תורה בעת הילוכם בשוק במקום נקי וגם בעת יושבם בעגלה וגם באמצע העסק'** ('אור ישראל' אגרת טו). אף הרגיל עצמו להתפלל במהירות כהמון העם מבלי להפחית בכונת התפילה. לבסוף החליט שאין לו רשות לדאוג לרוחניותו להצטנע בהסתר כאשר הדור זקוק לו, לתנועת המוסר שהגה יסד והפיץ אך

כדי שדבריו יתקבלו כדי שתנועת המוסר תתקבל ותכה שורש עליו לבצר בתחילה את סמכותו התורנית. לשם כך עבר מעירתו סלאנט לווילנה שהיתה מטרופולין של תורה וחשף את גדלותו התורנית העצומה. הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל מנה אותו ראשון בין גדולי דור דעה לפני ה'שרף מבריסק' זצ"ל. השמיע שיעורים עמוקים בפני אברכי וילנה, כעדות תלמידיו היה בולל בשיעורו חצי הש"ס בבקאות מדהימה וחרירות עצומה והוזמן בטרם מלאו לו שלושים לכהן כראש ישיבת רמילס בצד ראש הישיבה הותיק

הג"ר מרדכי מלצר זצ"ל. ניאות להצעה והיה זה שלב נוסף בתוכניתו שכולה לשם שמים; לכבוש פיסגת עולם התורה כדי שיוכל כבח סמכותו התורנית להחדיר את לימוד המוסר בכל שדרות העם. שיעוריו העמוקים היו אבן שואבת לבני הישיבה ולכל בני התורה בעיר והבחין שהוא מאפיל בגדלותו ובברק חידושו על ראש הישיבה הותיק. מיד קם ועזב את המישרה. עבר ללמוד ביחידות בבית הכנסת בחצר זריצא ובלבד שלא יפגע על ידו אדם ולא יועם ולו במשהו כבוד גדול בתורה.... ■

קרוב למלכות

מסופר על הרה"ק רבי ברוך ממז'בוז' זי"ע; שהיה לובש בגדי שבת בל"ג בעומר. והסביר את הטעם לכך ע"פ **משל למה הדבר דומה;** לגביר גדול שעשה סעודת נישואין לבנו ואחד ממקורביו של

אותו גביר היה עני מרוד וחשקה נפשו להתכבד בקרובו של הגביר אך אם יבוא במלבושים רגילים הרי איש לא ישים לב אליו, על כן הלך וחבש 'שטריימל' ובא לחתונה מלובש בבגדי שבת כדי ששיחו

בו אנשים ומתוך כך יודע להם שהוא קרובו של הגביר המפורסם ויעלה ערכו בעיני הבריות. **אמר הרבי:** "כמו כן הולך עם 'שטריימל' בל"ג בעומר כדי להתיחס מקורבו של רבי שמעון בר יוחאי". ■

פרשת 'אמור'

דרך האמונה

כותב רבנו חיים ויטאל זצ"ל; ענין המידות הרעות לא נכתב בתורה משום שהוא יסוד התורה והן קשות מעצם העברות ולכן צריך להזהר ממידות רעות יותר מקיום המצוות, כי בהיותו בעל מידות טובות בנקל יקיים כל המצוות ומי שמידותיו רעות יתקשה לקיים המצוות ואף אם יקיימן יעשם שלא לשמה ועליו נאמר; **"נָגַם זָקֵב בְּאָף חֲזִיר" (משלי' יא כב)**. אמת, קשה לשפר ולו מידה אחת, עאכ"ל לזכך את כולן, לפיכך; **'בא חבקוק והעמידן על אחת; 'נצדיק בְּאֵמוֹנָתוֹ יִתְּה' (חבקוק' ב ד) ('מכות' כד)**. וכיצד יוכל לעמוד בצדקותו ולגבור על כל נסיונותיו גם אם אין מידותיו מזוככות עדיין, בחישול האמונה ובביצור יראת השמים. **משל למה הדבר דומה; אדם נוסע במכונית בדרך משובשת מלאה מהמורות ואבני נגף סלעים ובורות, עליו להיות נהג מיומן, דרוך, להכיר על בוריה את המכונית וביצועיה, את הדרך ומכשוליה ועם כל זאת לא ימלט מהתנגשות בסלע מנפילה למהמורה מתקר ומנזק. מה יעשה? שתי דרכים לפניו הראשונה יקרה וקשה ואורכת זמן; לסקל את הדרך מאבני הנגף ולמלא את הבורות ולסלול כביש חלק, עדין יתכן מכשול בלתי צפוי; עץ יקרוס ויחסום את הכביש או צבי יחצה אותו ביעף או מכונית תגיה ממול, אך בכללות הנסיעה קלה ובטוחה לאין ערוך. זו הדרך האחת; דרך תיקון המידות. אם אין היא בכוחו יבחר לפחות ברכב שטח כפול גלגלים בעל שילדה חסונה ומנוע רב עוצמה שבאמצעיתו יעבור בשלום את הדרך המשובשת והקשה חרף מכשוליה וזוהי; דרך האמונה. (הרב שלום מאיר וולך שליט"א)**

השיב רבי נפתלי: "הן יכול היה לומר בחוקי: "ששש... ששש... של... ומיד בבואו לסיים: "שלום רבי" כאחד האדם". ובנו אמורים הדברים; אם בימי הספירה נתרגל רוחניות ונתעלה בהדרגה נגיע להג וליבנו פתוח כאולם, אך אם נמשיך לעסוק בימים קדושים אלו, שקדושתם כעין חול המועד בזוטות אפופי טרדות, עלולים נהיה לעמוד בחג הקדוש ולגמגם... (הרב שלום מאיר וולך שליט"א)

מְצָנָה לֹא יִדַע דָּכָר רָע" (קהלת' ח ה) וכבואו מצא בלשכת ראש העיר כמה מנציגי השלטון. הסתודד עמו ראש העיר בענינו והתרשם ממנו עד שהציגו בפני הנוכחים. נאות לכל בקשותיו ומסר בידו מכתב למעסיקו; 'במה זכית לעזור חרוץ ופיקח וישר כל כך?! בכל המגעים ביננו תשלח אותו לבד'. מסר לעשיר את המכתב שקראו ואמר: "נצחתי".

בור ברשות הרבים

ידוע הסיפור; הגאון רבנו ישראל מסלאנט זצ"ל הלך ברחובה של קובנה בימים הנוראים ומולו פסע אברך ירא שמים שהיה נתון בחרדת הדין כראוי וכיאות באלו הזמנים, הרי הוא עומד לדין חייו ובריאותו אושרו וממונו על כף המאזנים, הוריו רעיתו בניו ובנותיו ואיך לא ירא ויפחד יחרד וילפת מאימה?! פנה אליו רבי ישראל: "במטותא ממך, מה השעה?" והלה נתון כל כולו בחרדותיו וכלל לא שמע... תפסו רבי ישראל בשרוול בגדו והלה עצר ומבטו תוהה מה רוצים ממנו ערב המשפט הגורלי?! "מה אני אשם שאתה פוחד מאימת הדין?" שאלו רבי ישראל בנועם: "שאלתי שאלה והיה לך לשמוע ולענות".

כבוד הזולת

הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד ראש ישיבת ברנוביץ' הלך בלויית אחד מפרנסי הקהילה. נתלוה אליהם אחד מתלמידי הישיבה וכולו נלהב; זה עתה נתמנה כר"מ הגאון בעל 'מקדש דוד' זצ"ל והשמיע שיעור שהסעיר את כל התלמידים, הוא הקשה... לתדהמתו: עצר ראש הישיבה בעד שטף דבורי: "לא עכשו, מאוחר יותר". עתה שקוע הוא בשיחה עם המלוה השני ודן עמו באריכות על האמצעים השונים לחימום הבית בימי החורף... התלמיד השתאה; התורה היתה משוש חייו של ראש הישיבה ולבטח סקן הוא לדעת כיצד מצליח הר"מ החדש ומה תוכן שיעורו ואין דבר החשוב בעיניו יותר מעידודו של תלמיד להעמיק בדברי רבו להקשות ולתרוץ... תוהה ונבוך השתרך לצד רבו. המלוה נפרד מראש הישיבה ליד ביתו

בהמות בלי עול

רבנו יצחק אברבנאל זצ"ל כתב; שלפיכך מקריבים למחרת יציאת מצרים קרבן שעורים וסופרים מ"ט יום ומקריבים שתי הלחם מחיטים, מכיון שיציאת מצרים היתה החלצות מעבודת ושעבוד והם היו כבהמה שהעול הוסר מעל צוארה, אבל כל עוד לא ניתנה להם התורה ולא זכו למצותיה אינם בגדר בני אדם כי; "מוֹתֵר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אֲזַן" ('קהלת' ג יט) היא עבודת ה' ולמוד התורה. לפיכך; הקריבו למחרת יציאת מצרים שעורים שהם מאכל בהמה וספרו חמשים יום שבהם יתעלו ויזכו לתורה ואז הקריבו מנחת חיטים שהם מאכל אדם ולא סתם חיטים אלא לחם אפוי ומעולה שכן התעלו לרום המעלה.

חסידות משתלמת

בצעירותו עבד הגאון המקובל רבי סלמאן מוצפי זצ"ל כעוזרו של העשיר הנודע מנחם צלאח דניאל. בימי הספירה לא הסתפר ושערו גדל, הוצרך העשיר לשגרן לפגישה עם ראש עיריית בגדד ואמר לו: "כבר עבר ל"ג בעומר, תוכל להסתפר לכבוד הפגישה שתעשה רושם טוב". ענה: "נוהג אני כמנהג המקובלים שאינם מסתפרים עד לחג השבועות". הקפיד העשיר: "שערך מגודל ובגלל חסידותך וחומרותיך עלולה הפגישה להכשל. ערוך 'התרת נדרים' והסתפר". סירב רבי סלמאן ולא נרתע אף כשאויס בפיטורין. אמר מעבידו: "ראה, החלטתי לשגר אותך כנציגי אך אם הפגישה תניב תוצאות מאכזבות ואם ראש העיר יפגע מהופעתך אתה מפוטר". הלך רבי סלמאן לפגישה בלב בוטח פי; "שומֵר

בלי הכנה מגמגמים

מסופר על הרה"ק ר' נפתלי מרופשיץ זצ"ל; יום אחד עמד אצל רבו 'החזנה מלובלין' זצ"ל כשקיבל את קהלו ונכנס יהודי להתברך, אותו יהודי היה מגמגם וכבד פה, במבוכה טרח להשמיע: "ששש... ששש... של... שלום, רבי". "עליכם השלום", האיר לו 'החזנה' פניו והבחין שתלמידו מבליע חיוך. כשיצא היהודי שאלו הרבי בהקפדה: "היתכן?! יהודי מתיסר במומו ואתה מחייך?! "איני מחייך למומו חלילה אלא לטפשותו",

ואז פנה רבי אלחנן אל תלמידו בחיבה: "עכשו יכולים אתם לחזור על השיעור ולדון בו... מבינים אתם", מדבר היה רבי אלחנן בלשון כבוד אף לצעיר התלמידים: "אילו הייתי משוחח אתכם בדברי תורה היתה נגרמת חלישות הדעת לאדם זה שאינו בן תורה..."

פנימיות התורה

לרבנו הרמב"ם זצ"ל משל נפלא; מה בין מצות התורה הקדושה לבין חוקות הגוים. משל למה הדבר דומה; לאדם המטיל במוזיאון השעוה ורואה דמויות כמו חיות של מלכים ורוזנים מושלים ומצביאים יתכן שיתפעל ויתרשם וכבר ארע שאנשים בקשו הדרכה מסדרן שהוברר שאינו אלא בובת שעוה... אך מה תהומי ההבדל בין אותם פוחלצים ובין אנשים חיים?! בובת השעוה אינה אלא קליפה חיצונית מעטה כוזב שאין בו כל תוכן ואילו האדם יש בו פנימיות איברים ועצמות וגידיים ומחזור דם פועם וחיים תוססים ומשחרר האנושות ועד ימינו עמלים חוקרים ורופאים מדענים ואנשי רוח לעמוד על צפונותיו ותכונותיו סגולותיו ומורכבותו ולא עמדו על אפס קציהם. כך הדבר והרבה יותר מכך במצות התורה הקדושה, אילו יהיו כל הימים דיו והשמים יריעות כל העצים קולמוסים וכל האנשים סופרים לא יוכלו לכתוב צפונות אחת ממצות התורה, כמה דינים והלכות כמה משמעויות ולקחים פירושים ורמזים בכל מצוה ומצוה. 'אדם אם יחיה אלה שנים פעמיים לא יעלה ויגיע לחקר מצוה אחת עד עומקה ושורשה ושורש שורשה, מלבד רבי שמעון בן יוחאי

ותבריו ששערי שמים נפתחו בפניהם' (הקדמת השל"ה הקדוש').

הזדמנות פז

כתב הגאון רבי אליהו מאני זצ"ל רבה של חברון; 'בכלל קלון השכינה חלילה הוא המדבר בבית הכנסת דברי חולין' (שיח יצחק' שער היראה מג). משל למה הדבר דומה; למלך אדיר שבקש לעשות לו עטרת מלוכה, שלח זהב רב ואבנים טובות ומרגליות אל הצורף ואמר לו: "כתר זה אענוד לראשי בשבתי על כס המלוכה לעיני בני עמי רצוני לחזות בעבודתך בעת עיצובו וליהנות ממעשה ידיך. בוא ועלה לארמון המלוכה ושב למרגלותי". נטל הצורף את צרורו ועלה אל הארמון, המשמרות הניחוהו לעבור ומשרתים ליווהו אל הטרקלין. ישב הצורף לרגלי המלך פתח את צרורו והוציא מתוכו את מכנסיו המטולאים והשחיל חוט ומחט וישב לתקן בהם חורים... ואמרו בזוהר הקדוש; בעון זלזול בכבוד בית הכנסת הגאולה מתעכבת. מעשה במלך; שאחד מעבדיו התרפה ממלאכתו היה מתהלך בארמון כשידיו בכיסו ומזלזל בעליל בכבוד הבית ובכבוד אדונו ולא התיצב על משמרתו ולא מילא את תפקידו. כעס המלך ואמר: "המזלזל בכבוד המלכות חייב מיתה אבל הואיל ואבותיו שרתוני בנאמנות אחוס על חייו. ובכל זאת פטור מכלום אי אפשר, אדיחו משירות בארמון ואשלחהו לנקות את האורוות שיטפל בדומן ובגללים יזדהם ויצחין". נפל המשרת מרום המעלה לבור תחתיות, מהדר הארמון פארו ועשרו לאשפתות הרפש והצחנה ושכן לסוסים ולרמכים.

בגעועים זכר את מעמדו הקודם וייחל לשוב לארמון המפואר והנה נקרתה לפניו הזדמנות פז; היה זה ביום גנוסאי של המלך כאשר הטרקלין המלכותי נפתח לרוחה וכל משרתי המלך עלו לברכו ולהשתחוות לפניו, אילו היה המשרת המודח סר לבית המרחץ רוחץ וסך גופו ולובש את מחלצותיו ובא להשתחוות לפני המלך בכבוד ובמורא היה המלך מסיק שהפיק את הלקח וזוכר לו את ברית אבותיו ומאיר לו פנים ומשיבו למעמדו. אבל לא כך היה; המשרת התרגל אל הסוסים והסתגל לריח הגללים וחש בנוח בבגדי העבודה המזוהמים וכך כאשר כל עבדי המלך עלו אל הארמון בבגדי הדר הטביעו מגפיו המרופשים טביעות בוץ בשיחים היקרים וענת צחנה הקיפה אותו ונדפה מבגדיו המרובבים וידיו המזוהמות. כלום יפלא שהמלך הסב ממנו את פניו בסלידה והניחו לשוב אל האורוות מהן בא?! והנמשל; בעבר היינו משרתי עליון בבית המקדש בעיר מלוכה אבל זנחנו את תפקידנו ורמסנו חצרות הקודש, חרה בנו אף המלך אבל זכר לנו חסדי אבות והגלנו לבין האומות לעסוק בזושות חולין קטנוניות ועל זה היה דוה לבנו ומבקשים אנו להגאל ולשוב לימי תפארתנו והנה נקרית ההזדמנות לידינו לבוא לבית הכנסת ולהתפלל לפני המלך להושע בכל מילי דמיטב אך אבוי, במקום להלך בבית אלוקים ברגש במקום לבוא שעריו בתודה חצרותיו בתהילה מביאים אנו עמנו את גללי החולין ואת צחנתם בשיחות חולין וקלות ראש. כלום יש פלא בכך שאנו נשלחים חזרה אל האורווה וגאולתנו מתמהמהת?! אם נהגה בכבוד ראש בבית האלוקים נקרב את הגאולה ונזכה לאור פני מלכנו ולכל הטובה והברכה. (הרב שלום מאיר וולך שליט"א) ■

המפתח לחכמת הנסתר

"אשריך שראיתני בכך שאלמלא ראיתני בכך לא מצאת בי כך" שעל כל קושיא שהקשה לו רבי פנחס בן יאיר ענהו רבי שמעון בר יוחאי עשרים וארבעה תירוצים ('שבת' לג:). ויש לתמוה: "וכי זה היה פרי הסתגרותו במערה?! והלא התעלו שם בתורת הנסתר וחברו את ה'זוהר הקדוש'?" סיים ה'סבא קדישא' ואמר: "מכאן שמי שאינו גאון בתורת הנגלה גם בקבלה אינו מבין מאומה וגאונותו המופלגת של רבי שמעון בר יוחאי היא שהכשירתו להכנס לטרקלין חכמת הנסתר". ■

שלוש עשרה שנים במערה ונבראו להם עץ חרוכים ומעין מים חיים והקדישו כל מעיניהם לתורה ועבודת ה'. כפי המקובל חיברו שם את הזוהר הקדוש ונפתחו להם שם מעינות החכמה. כדי שלא יבלו בגדיהם היו מתעטפים בהם רק בשעת התפילה וביתר השעות מתכסים היו עד צוארם בחול ועוסקים בתורה. ומספרת הגמרא; שהחול חרץ חריצים בבשרם, כשיצאו מהמערה בא לקראתם רבי פנחס בן יאיר וראה את החתכים בבשר רבי שמעון בר יוחאי ובכה ואמר: "אוי לי שראיתך בכך". ענהו רבי שמעון:

בסוף ימיו התגורר הסבא קדישא רבנו שלמה אליעזר אלפנדרי זצ"ל בעיר הקודש ירושלים ת"ו. לאריכות ימים מופלגת זכה כבן מאה ועשרים שנה היה לא כהתה עינו ולא נס ליחה וכל מכמני התורה אצורים בזכרונו בנגלה ובנסתר. פעם נשאל: "הנה הגיע לירושלים אדם המציג עצמו כמקובל אבל בתורת הנגלה אין לו יד ושם, מקדיש הוא כל מעיניו לתורת הרז, כיצד יש להתיחס אליו?!?" ענה ואמר: "מי לנו גדול בתורת הקבלה מרבי שמעון בר יוחאי ובנו רבי אלעזר אשר הסתגרו

מרבנו מרן בעל 'אילת השחר' שליט"א

עוד בענין הפצצה...

אחרי שהובא בגליון ר"ב תחת כותרת 'פצצה' מה שאמר רבינו: "שהעומד באמצע התפילה ונזכר שלא כיון באבות צריך להפסיק את התפילה". העירו כמה תלמידי חכמים; שב'קהלות יעקב' עמד בזה; היכי רשאי להמשיך תפלתו הרי זה ברכות לבטלה? וכתב לחדש; 'דאמנם בלי כונה באבות צריך לחזור ולהתפלל, אך מ"מ לא הוי ברכותיו לבטלה' ('קהלות יעקב' ברכות' כז). והבאתי את זה לקמי' רבינו ושאל: "היכן מצינו כן"? וראיתי אח"כ שה'קהלות יעקב' בעצמו מסיים ע"ז; 'דצ"ע; מנ"ל דאיכא שתי דינים בתפילה?!' ע"ש. ושמתתי כי אחי הרה"ג ר' יחזקאל שליט"א מאריך בסוגיא זו בספר 'שלמי יוסף' ('ברכות' קי) והרובה להחכים בכללי ופרטי סוגיא זו יקחנו משם ויריה נחת.

ושאלו לרבינו: "מי שעומד באמצע התפילה ואינו זוכר אם כיון באבות או לא, אם ימשיך להתפלל או יפסיק"? והשיב: "דספק ברכות להקל ויכול להמשיך התפילה". (היינו; דמספק נקטינן שעשה כדיון).

ולהשלמת הענין רציתי להביא ויכוח מעניין שהיה לרבינו יבלחט"א עם הגאון הצדיק ר' ראובן מלמד זצ"ל לפני הרבה שנים; במה שמצינו בדברי חז"ל שהתבטאו האמוראים על עצמם שאינם מכוונים בתפילה, עד שא' אמר: "דמתחזק טיבו לרישי שכורע מעצמו במודים" ('ירושלמי' ברכות' יז); וכן עוד דוגמאות שיש בחז"ל, אם כונתם כפשוטו?! וטען הגה"צ הנ"ל: "דלא יתכן להעלות על הדעת שהאמוראים הקדושים וטהורים לא כיוונו בשמונה עשרה"?! ואמר: "קל וחומר ממה שראינו אצל מרן המשגיח הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין צוק"ל שאף כשהיה חלש מאד, היה מתפלל מילה במילה בכונה נפלאה, על אחת כמה וכמה מצוקי תבל אלו, אלא ע"כ כונתם שהיה חסר בעומק ודקות הכונה הנשגבה".

אך מביא רבינו מש"כ בתלמידי רבינו יונה ב'ברכות' וז"ל; 'ודילמא מעיקרא לא כוון דעתו... שמא תפילה יוצר' בלבד היא ומתחלה לא כוון דעתו 'בברכה ראשונה' והוצרך לחזור ולהתפלל מראש פעם אחרת' ('ברכות' כ: בדפי הרי"ף). הרי לנו להדיא שהיה

שייך אצל גדולי האמוראים כמו רבי ינאי שלא כוון בברכה ראשונה עד שהיה צריך לחזור את התפילה ואם לא היה שייך אצלם חסרון כונה כפשוטו, רק היה חסר בדברים נשגבים, לא שייך לחיבו לחזור את התפילה עבור זה. ומצא ראי' זו רק לאחר שנסתלק אותו צדיק ולא הספיק להראותו.

ובהזדמנות סיפר רבינו; על אחד מענקי הדור שלפני המלחמה, שמצאוהו פעם אחת שהרים רגלו על הספסל באמצע שמונה עשרה והתחיל לחשוב בלימוד...

(הגה"צ ר' ראובן מלמד זצ"ל היה מגדולי תלמידי מרן המשגיח דפוניבו' צוק"ל, תלמיד חכם ומתמיד עצום ועובד ה' באופן נורא והיה משמש לנושא ונותן בישיבה לצעירים פוניבו' והאיר פניו לכל יניק – דלא חכים.. שבא לשאלו, אפילו פשט פשוט. והנהגה מופלאה היתה לו; שכשהיה רואה מרחוק אחד מבני הישיבה אומר 'ברכות השחר', היה רץ למקום הנער ומקשיב לכל ברכה לענות אמן וכן אחר התפילה היו באים אצלו לברך את הברכות. ואמנם לא זכה לשארית בארץ, אך שמו הטוב חקוק בעצמותיהם של כל אלה שזכו להתבשם מתורתו ועבודת ה' שלו, יהי זכרו ברוך).

סוף דבר זכינו שהרבה לקחו את הדברים ברצינות ושמים לב להתאמץ בכונת ברכת 'אבות' ומצליחים בס"ד.

צירוף לשיעור מה שנתעכל השותה תה חם ורוצה לשותות רביעית בכדי אכילת פרס כדי לברך ברכה אחרונה ולגם מעט מתחילה כשהיה רותח וממתין אח"כ שיצטנן מעט, י"ל; שאי אפשר לצרף את הלגימה הראשונה לשיעור רביעית, דאותה לגימה נבלעת מיד בגופו ואפילו אחרי רגע יש לומר שכבר נתעכל, דזמן עיכול מים הוא מועט מאד, ממילא יש לו לחשב לרביעית רק במה ששותה אח"כ ביחד.

ובהאי ענינא של צירוף לכשיעור, כבר הזכרנו עיקר הקושי באכילת המצות גם בכל ימי הפסח, כיון שצריך להספיק לאכול כזית כבדי אכילת פרס. והעיר רבינו את תשומת הלב: "שאיין לחשב את שיעור אכילת פרס – המקובל לארבע רגעים – מהזמן שהכניסו את האוכל לפה, רק מהרגע שמתחיל לבלוע וקודם לכן כמונה בקופסא דמי" ופעמים שיש נפקא מינה גדולה בזה.

תלמוד תורה "דאורייתא" בלימוד דינים דרבנן

כבר נזכר הנידון בגליונות 'פרי חיים'; במי שלומד דינים דרבנן, אם מקיים מצות 'תלמוד תורה' דאורייתא. (ראה באורך בגליון קל"ז ראיית רבינו מדברי הגר"א; דשרי ליטול ע"ז שכר) והרבה מצורבי דרבנן היה קשה להם האיד יתכן שהעמל ויגע יומם וליילה במס' עירובין... שעוסקים בדינים דרבנן לא קיים אלא מצוה דרבנן. אך אנהירנהו רבינו בימים אלו, דאמנם מדברי הגר"א יש להוכיח שה'חיוב ללמוד' דינים דרבנן אינו אלא מדרבנן, אבל כשעוסק בהם, י"ל; דשפיר מקיים מצוה עשה דאורייתא של תלמוד תורה.

אין עושין מגרש עיר

תנן; 'אין עושין שדה מגרש... ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש' ('ערכין' לג:); ועי' רמב"ם ('שמיטה ויובל' יג ד ה). והובא בשם מרן הגר"ח צוק"ל שהק'; האיד אפשר לבנות עיר בארץ ישראל, שמא מתחילה מקום זה היה מערי הלויים והי' מקום מגרש ואסור לעשותו עיר? (ובפרט למ"ד; דבכל ערי ישראל) ואף בתים שכבר נבנו יהי' אסור לגור בהם, שמא הוא בנוי על מקום מגרש וצריך להרסו?

ואמר רבינו ב' סברות ליישב; א; י"ל למ"ד; 'קידשה לשעתה לא קידשה לעתיד לבוא' ('מכות' יט). אחרי שנתבטלה קדושת הארץ אין לערים שם נחלה ולא דין עיר עליהם.

ועוד י"ל; אף למ"ד; 'קידשה לעתיד לבוא' ('שם') מ"מ 'עיר' היינו; מקום שדרים שם וכיון שהלכו בגלות וכל אותן השנים שלא היו דרים בבתיהם, לא היו הערים מיושבים ונתבטל שם עיר מהם וכמובן שאם אין עיר אין גם שם מגרש לסביבותיה ומותר לבנות בכל מקום.

לפני מי אתה עומד – בקומך ממתוך מעיר רבינו הרגש נפלא; מיד

כשקמים מהשינה אומרים; 'מודה אני לפניך מלך חי וקים' נמצא שמיד בקומו משנתו הוא כבר לפני המלך ית"ש (והן הן דברי הרמ"א בפתיחת השו"ע, אך מי מרגיש את זה).

לא לשנות 'כלום' מהסידור!

לאחרונה הסביר רבינו; למה מזכירים ב'יקום פורקן'; 'ישי גלותא' ('שחרית לשבת') והרי בימינו אין ריש גלותא? "ווייל דעם סידור טשעפעט מען נישט" –

גנזי המלך דברים הטעונים גיזה גנזי המלך דברים הטעונים גיזה

בסידור לא נוגעים, כלומר; לא משנים בו כלום.

והתפעל רבינו ממה שסיפרתי לו בשם סבי הגאון הצדיק ר' גדלי' שניידר זצ"ל; שפעם אחת כשהיה אצל מרנא החפץ חיים' זצוק"ל, אמר הח"ח: "תדעו לכם האיך התחילו הרפורמים, שמתחילה היה קשה להם למה אומרים; 'יקום פורקן' הרי אין בימינו 'רישי כלה ורישי גלותא' עמדו ומחקו את ה'יקום פורקן' מהסידור! וכך המשיכו הלאה עד להיכן שהגיעו".

תפס החפץ חיים' הקדוש את הסידור בידו ושאל: "אמרו לי כמה מקום תופס ה'יקום פורקן' בסידור, הרי זה ממש מעט כמעט ואינו ניכר, אָכְבַּעַר דער קליינער יקום פורקן'ל, אז מען טשעפט זאך מיט אים, דער גרייכט דאס פֿיז שמד - אבל אותו יקום פורקן'ל הקטן כשנוגעים בו, זה מוביל בסוף עד לשמד - להשתמד".

ומענין לענין; שאלו על נוסח הזכרת מעין המאורע בברכת 'מעין שלוש' בימים טובים; דב'משנה ברורה' כתב לומר; 'זכרנו לטובה ביום..' ('משנה ברורה' 'או"ח' רח נח) אך בסידורים מודפס; 'ושמחנו ביום..' ונשאל רבינו: "איך לנהוג למעשה?" ענה בפשטות: "אני אומר כמו שכתוב בסידור.."

אע"פ שחטא - ישראל הוא!

מספר רבינו; כי בעיר בריסק היה רופא בשם ד"ר שטיינברג והיה ממונה מטעם הצבא לבדוק את המועמדים לגיוס. והיה דרכו לומר: "צ'ולנט ארויס - חז'יר אריין" כלומר; אוכלי צ'ולנט - היהודים, ילכו הביתה ולא יתגייסו ואוכלי חזיר - הגויים יכנסו להתגייס לצבא.

והוא היה 'חילוני' ואעפ"כ בכל פעם שרבי חיים היה שולח לקרוא לו - אפילו באמצע הלילה היה בא מיד.

והרבה פעמים היה רבי חיים שולח את בנו מרן הגרי"ז זצל - כשהיה עדיין בחור, לקרוא לרופא לעזור לכל מיני חולים והתבטא פעם הרב מבריסק: "שהזמן היחידי שהיה יכול ללמוד הרבה שעות ברציפות, היה ליל שב"ק שהיו בו פחות הפרעות..."

ומשבחו רבינו; "פעם אחת הציעו לו שיעלו אותו לדרגת 'גנרל' בצבא, בתנאי שישתמד רח"ל ואפילו שהיה חילוני, לזה לא הסכים בשום אופן ונשאר בדרגתו הנמוכה".

דברים יסודיים שדיבר מרן שליט"א לביל אמש לפני בני נוער

בישיבת בין הזמנים שעל ידי ארגון 'יעזור' ברמת גן;

"מורי ורבותי, בן אדם לומד כל מיני דברים מה שהוא צריך לדעת, נניח דברים שהוא כן צריך לדעת, אבל למה דבר אחד

לא לומדים? בשביל מה נברא האדם? בשביל מה הקב"ה ברא את העולם? בשביל מה צריך את זה? ואם אחד יחשוב את זה ברצינות, יבוא לידי מסקנה שהתכלית של האדם היא לאיזה תכלית מסוימת, יש לו תכלית!

ומהי התכלית שלו? אומר המסילת ישרים; '**להתענג על ה' ולהינות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים**' המילים האלה כותב ה'מסילת ישרים' בפרק א'. זה התכלית של האדם, הידיעה הזאת היא העיקרית לפני כל הידיעות! ולדאבונינו אי אפשר ללמוד את זה בבית ספר (או שאפשר ולא לומדים ואולי אי אפשר ללמוד) אבל עכ"פ זה התכלית שבן אדם צריך לדעת; בשביל מה הוא בא לעולם, מה צריך אותו? התכלית היא דבר של מעלה.

עכ"פ אתם בחורים צעירים, תדעו לכם שאתם יכולים להיות מאושרים! בן אדם שיוודע לאיזה מטרה הוא נברא, מה התכלית שלו, יכול להיות מאושר. אחרת חס ושלום הוא חי את כל החיים שלו בטעות, בלי שיידע מה התכלית שלו, הוא חושב שזה רק הידיעות האלו מה שלומדים בבית הספר, אני לא אומר שלא צריך לדעת אותם, אבל האם יש רק את זה, לא! יש דבר יותר עיקרי וזהו; לדעת מה התכלית שלו בעולם, זה צריך לדעת. ורק אם לומדים תורה ומקיימים מצוות מגיעים לתכלית האמיתי, זה מביא את האדם לתכלית - '**העידון הגדול מכל העידונים**', זהו התכלית האמיתי ולזה כל אחד צריך לשאוף.

ומאושר הוא האדם שהולך בדרך זה, הוא חושב בדרך זה, הוא מתעמק למה הוא צריך לעבוד ומבין שהעיקר ברא הקב"ה את העולם לתורה ומצוות וזה התכלית של כל אחד.

וכל אחד שיחשוב על זה, הקב"ה יתן לו כח ומחשבה ויזכה לכל טוב, העיקר הוא העולם הבא העולם הנצחי, זה נצח! אדם לא חי כאן לעולם, צריך לחיות נצח. אדם יכול לחיות שבעים שמונים תשעים, מאה שנה! אבל מה התכלית שלו? מה שאכל כל כך הרבה שנים לחם, הוא אכל גם כן מרק, הוא אכל גם בשר, האם זה התכלית של בן אדם? אח"כ מה יהיה לו, שום דבר! אלא צריך להיות תכלית נצחי והתכלית הנצחי הוא ע"י תורה ומצוות, זה נצחי, זה 'נצח'.

הקב"ה יעזור שכל אחד יבין את זה והתעמק בזה ואז יזכה לכל טוב, הקב"ה ינחה אותו בדרך הנכונה, '**בא ליטהר מסייעין אותו**' ('שבת' קד.) ויזכה כל אחד לכל טוב.

אשריכם שאתם אנשים צעירים כל העולם עדיין לפניכם, אתם יכולים עדיין

לקחת את הדברים ברצינות וכך כל החיים לעשות לחיים טובים.

הקב"ה יעזור לכם שתזכו לזה, עד שתבוא הגאולה האמיתית, שאז כל הבריאה יבינו, כל האנשים כולם יבואו לדעת את ה', כל אחד יבוא לתכלית. הקב"ה יעזור שזוכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן סלה".

הנה זה כמה שנים שזכתה העיר רמת גן לבואו של רבינו לחזק את בני הנוער היקרים הללו, שבאים ללמוד במדרשה זו מדי לילה ובמשך הזמן נכנסים לישיבה קדושה עד דמיתעבדי לבני תורה מופלגים. וסיפר לרבינו ידידינו הנפלא הרב ר' ברוך רוזנבלום שליט"א העומד בראש הארגון 'יעזור': "שבכל פעם כשבא רבינו לשם באות לעזרת נשים האמהות של הנערים הנ"ל והרבה מתוכם מאד לא מרוצים מזה שה'בן יקר' שלהם סוטה מדרכם - הנילוזה - של הוריו והולך ללמוד תורה... ומטיחים לבניהם כל הזמן קינטורים... אך ראה זה פלא שכל פעם לאחר בואו של רבינו לשם, משתנה לפתע דעתם של כמה מהאמהות ואומרים לבניהם: "אם זה הרב שלכם! תלכו אחריו" ומניחים את בניהם ללמוד תורה וללכת לישיבה כאוות נפשם". ובלשונו הזהב של ר' ברוך היקר: "הקליפות הקשות הללו נמסות..."

וכאשר המשיך רבינו לאחר מכן לישיבה הק' 'תפארת ציון', דיבר רבינו על ענין זה וכמובא בהמשך. (ובחסדי השי"ת מידי שנה בשנה כבר קרוב לעשרים שנה, זוכים תלמידי הישיבה לביקורו של רבינו אצלם וזאת לאחר שהפסיק מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצוק"ל לקיים קביעות זו, בקשו רבני הישיבה מרבינו להמשיך את זה).

ואלה הדברים שאמר רבינו בישיבה הק' 'תפארת ציון':

"מורי ורבותי, עכשיו אני בא ממקום, שיש שם נערים שההורים שלהם רחוקים מתורה, רחוקים מיראת שמים, הם מסכנים! האמהות שלהם - בעיקר מפריעות להם ללכת לישיבה וללמוד תורה, האמהות יותר מהאבא. ואני רואה את ההבדל בין כאן לשם, בין חושך לאור! כאן ברוך השם כל התלמידים וגם ההורים רוצים בכל הלב שהילדים יגדלו לתורה ויראת שמים ושמה מפריעים להם, לא רוצים שילכו לישיבות, לא רוצים שילמדו תורה.

ברוך השם שאתם זוכים, נמצאים בתוך ישיבה כזאת, רק שהקב"ה יעזור לכם שבאמת תנצלו את זה, אתם צעירים ועדיין הולכים על דרך הטוב, תנצלו את החיים למה שהקב"ה רוצה. כי מי שהוא לא

המשך בעמ' 8 <<<

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

>>> המשך מעמ' 7

עושה על דרך זה, אוי ואבוי... מסכנים הבחורים האלה מה שהייתי עכשיו, מסכנים.. ולא רק זה, אלא שאפילו אם הם כבר רוצים לעשות, האמהות בכל הכחות עובדות נגד זה, אבל אתם ברוך השם זוכים שיש לכם אפשרות ללמוד, לנצל את החיים לתכלית האמיתי, תורה ויראת שמים, מצוות, זה כל מה שאתם רוצים וזה באמת יש לכם אפשרות. אתם בגיל כזה שכל החיים עדיין בידכם, אתם יכולים כל כך הרבה לנצל את החיים לתורה למצוות, יכולים להיות גדולים בתורה, תלמידי חכמים גדולים וזה התכלית האמיתי שה' מסילת ישרים' אומר; 'העידון הגדול מכל העידונים שיכולים להימצא', אתם יכולים לנצל את זה ולהיות מאושרים. הקב"ה יעזור שכולכם תנצלו את זה ותזכו באמת ללכת בדרך זו לנצל את החיים למה שצריך ולא חס ושלום הפוך ותזכו לחיי נצח, שזה העיקר - חיי נצח! כי העולם הזה, הוא רק מעבר - פרודור, העולם הבא זה הטרקלין וכאן

זה רק הפרודור. הקב"ה יעזור שתזכו לנצל את החיים ללמוד תורה ויכולים כל אחד מכם להיות תלמיד חכם גדול מאד, לדעת הרבה תורה, לזכות להרבה טוב – 'אין טוב אלא תורה' ('ע"ז' יט.). הקב"ה יעזור שתזכו לזה, תנצלו את החיים לטוב ואז תהיו מאושרים בזה ובבא".

האם תקנו ברכה למזיד? **'סח בין תפילה לתפילה מברך שתיים'** ('מנחות' לו.) ושיטת רש"י; **'אין מברך אלא על של יד בלבד'** דרך כשסח מברך על של ראש על מצות תפילין ובלא סח מברך רק על של יד להניח וכך פסק המחבר ('או"ח' כה סט). והרמ"א חולק ע"ז שפסק כדעת התוס' שם. (ובדרך אגב כידוע מנהג רבינו כהמחבר לברך רק ברכה אחת, אך כשרצה אחד להנהיג לבניו כן כשמתחילים להניח תפילין, אמר לו רבינו: "שלא ינהיג כן, אלא ינהיג כהרמ"א שהוא מנהג האשכנזים ומה

שהוא בעצמו נוהג כהמחבר כי כן נהג אביו ז"ל, אך בן אשכנז שאין לו מנהג אחר, צריך לעשות כהרמ"א".) ומתפלא רבינו לשיטת רש"י והשו"ע דרך מי שסח מברך ברכת על מצות תפילין, על של ראש: "היכן מצינו דבר כזה שתיקנו ברכה, רק למי שעשה שלא כדין ודיבר באמצע הנחת תפילין?"

והעיר ידידינו היקר הרב יאיר אשקלון שליט"א: "דהא מצינו בשוכח לומר 'רצה' או 'יעלה ויבוא' בברכת המזון, שתקנו לו ברכה מיוחדת לאומרה לאחר שסיים 'בונה ירושלים'; 'אשר נתן שבתות...!' ואמר רבינו חידוש נפלא: "דהתקנה לומר את הברכה הנ"ל היא רק למי 'ששכח' לומר 'רצה' או 'יעלה ויבוא', אבל מי 'שבמזיד' לא אמר, אינו יכול לברך ברכה זו ובשבת ויו"ט צריך לחזור לראש ונמצא דלא עשו תקנה לחוטאין, רק בהנחת תפילין וזה חידוש". ■

קידוש או חילול!?

"נלא תחללו את שם קדשי ונקדשתי" ('ויקרא' כב לב)

לכאורה קשה; שהרי חילול ה' היא עברה שאין דוגמתה ולעומתה קידוש ה' ההיפך הגמור. וזה כמו שיאמר אדם לבנו: "אל תהיה פושע ישראל אלא צדיק קדוש וטהור כמו אברהם אבינו ע"ה"? **מבאר בספר 'דבש וחלב';** יש לפעמים אנשים ששולחים את בניהם ללמוד בבתי ספר ובמקומות שאינם

לרוח התורה ומתנצלים שהם עושים זאת על מנת שכשהבן יהיה פרופסור או מהנדס... יהיה בזה קדוש ה' גדול ויוכלו להמליץ טוב על ישראל לפני אומות העולם. אך הנסיון מוכיח שהרבה פעמים עוד לפני שיגמור את המודיו כבר הבן מחלל שבת ואינו מניח תפילין רח"ל. וזהו שאמרה תורה; **"ושמרתם מצותי ונעשיתם אותם... נלא תחללו את שם קדשי", על מנת; "ונקדשתי פתוך בני ישראל"** אל תעשו חילול ה' כדי

לעשות אח"כ קדוש ה'. מעשה שהיה עם הרב אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד; בארה"ב רצו אנשים לארגן לו ערב של הוללות כדי שכל ההכנסות יהיו קודש לשיבה. כששמע זאת הרב אלחנן הורה לבטל מיד את הערב. באו אותם אנשים ושאלו את הרב אלחנן: "כשכסף כזה עולה לשמים איך מתיחסים אליו, האם ככסף שבא מהוללות או ככסף שהולך לשיבה"? ענה להם הרב: "כסף כזה כלל אינו עולה לשמים". ■

בנין עדי עד

'נשים במאי זכיין? באקרויי בנייהו לבי כנישתא...' ('ברכות' יז.)

אשתו של הרה"ג ר' אליהו לאפיאן זצ"ל בזמן השואה היתה מלקטת קליפות תפוחי אדמה ועוד שיירים של מאכלים והיתה משגרת אותם לבניה שישבו ללמוד בישיבה. **יום אחד ראתה אותה שכנתה ואמרה לה:** "מדוע את כך עובדת קשה בשביל ילדיך והם לא יצאו לעבוד והרי הם צעירים וכוחם במותנם תשלחי אותם לעבוד

ואת תשבי ותנוחי, גם תזכי אותם במצות 'כיבוד הורים' שיטרחו ויעזרו לך"? **ענתה לה הצדקת:** "בעז"ה אני אמשך לעבוד ולעזור לילדי שיוכלו ללמוד תורה כי אני אמנם עובדת קשה אך הקב"ה עוזר לי. וכל עזרתו של הקב"ה זה רק כאן בעוה"ז אך כשמגיעים לעולם האמת אין עזרה מבורא העולם אלא כל אחד מה שהכין זה מה שהוא מוצא. א"כ שם אני מגייסת את ילדי שיעזרו לי על ידי למוד תורתם והם עוזרים לי לנצח נצחים. אך מי

שעוסקת כל חייה רק בטיפוח עצמה ודואגת שיעזרו לה כאן בעוה"ז כשהיא תגיע לעולם האמת אף אחד לא יעזור לה... וזהו שאמר שלמה המלך ע"ה: **"חכמות נשים בנותה ביתה"** ('משלי' יד א) מי שחכמה בונה את ביתה שבעולם האמת את הבית לנצח נצחים. **"נאנלת בנדיה תהרסנו"**, מי שלא חכמה הורסת בידיה את ביתה שלמעלה על ידי שהיא לוקחת כאן בעוה"ז... (מתוך הרצאתו של הרה"ג הרב אמנון יצחק שליט"א) ■